

Robert Sawa

Stan parafii w Cmolasie według akt wizytacji biskupiej z roku 1676

Rocznik Kolbuszowski 12, 259-268

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Stan parafii w Cmolasie według akt wizytacji biskupiej z roku 1676

WSTĘP

Historia wsi i parafii Cmolas była w ostatnich czasach przedmiotem zainteresowania wielu historyków regionu podkarpackiego, m.in. J.F. Jachyry¹, K. Szkaradka, S. Zycha², K. Skowrońskiego, A. Łagody, J. Paszendy, J. Opalińskiego i R. Wiśniewskiego³.

Istotnym przyczynkiem do dziejów Cmolasu mogą być również akta wizytacji biskupiej z roku 1676, przechowywane w Archiwum Kapituły Katedralnej Sandomierskiej w Sandomierzu (*Visitatio externa archidiaconatus Sandomiriensis auctoritate et speciali mandato illustrissimi ac reverendissimi principis domini, domini Andreae Trzebicki Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopi Cracoviensis, ducis Severiae, per me Martinum Mozgawa, canonicum Sandomiriensem Anno Domini 1676, mense Septembri inchoata, in Decembri vero mense expedita*; sygn. AKKS 307, dawniej: AKKS 43)⁴. Na kartach 32v-33v wspomnianego zbioru akt wizytacyjnych znajduje się zapis odnoszący się do stanu parafii Cmolas i jej uposażeń od roku

¹ *Zarys monograficzny wsi Cmolas*, Rzeszów 1987, mps.

² K. Szkaradek, S. Zych, *Zarys dziejów parafii Cmolas w latach 1462-1772*, „Rocznik Kolbuszowski” 7(2003), s. 27.

³ Szczegółowe omówienie piśmiennictwa przedmiotu zob. K. Szkaradek, S. Zych, s. 27.

⁴ Zachowane akta w języku łacińskim, o formacie 29, 5 x 19 cm, w okładkach twardych, powleczonych pergaminem koloru zielonego, na grzbiecie zniszczonych, obejmują 53 strony, w tym zapisanych 52, paginacji późnej, ołówkowej. Stan rękopisu jest dobry. Zawiera opisy kościołów czterech dekanatów: koprzywnickiego (s. 2-18), połanieckiego (s. 19-30), miechocińskiego (31-39); rudnickiego (40-52); opis wg F. Kiryk, *Archiwum Kapituły Kolegiackiej Sandomierskiej w Sandomierzu XIII – XX wieku*, Sandomierz 2010, s. 309-310.

1658 do 1675, w okresie dominacji rodu Lubomirskich na terenach południowo-wschodniej Małopolski, obejmujących teren obecnego województwa podkarpackiego.

Jak wynika z dotychczasowych ustaleń, obszar wsi Cmolas, położonej w Puszczy Sandomierskiej, był zasiedlony od czasów średniowiecza. Tutejsza parafia została erygowana już w roku 1462⁵ z fundacji rodu Mieleckich, pełną zaś samodzielność uzyskała w roku 1489. Dat tych jednak, co znamienne, przytaczane tu akta nie wymieniają, podając jedynie, iż miejscowy kościół parafialny otrzymał wezwanie dwóch świętych męczenników, obok Najświętszej Maryi Panny głównych patronów Polski – św. Stanisława Biskupa i Wojciecha. Z dokumentu wynika, iż prawo przedstawiania kandydata na urząd proboszcza⁶ przysługiwało w XVII wieku właścicielowi i dziedzicowi wsi Cmolas, wojewodzie krakowskiemu, księciu Aleksandrowi Lubomirskiemu. Proboszczem był wówczas ks. Grzegorz Mrzygłocki⁷. Parafia dysponowała formalnie uposażeniami w postaci podatku zwanego „meszne”⁸, jak również zespołem dziesięcin ustanowionych na sołectwie w samym Cmolasie oraz na gruntach kilku wsi w dekanatach kolbuszowskim i dębickim (Brzoza, Jagodnik, Mechowiec, Siedlanka, Trzęsówka, Zarębki), wypłacanych w naturze (określona liczba korców żyta i owsa), jak i w monecie (zwykle w wysokości grosza od każdego uprawianego łanu)⁹. Jak jednak wynika z zawartych w *Aktach* informacji, tylko część z nich faktycznie trafiała do parafii.

W dokumentach wizytacji zostały pokrótce omówione należące do parafii sprzęty ruchome, a więc przede wszystkim paramenty

⁵ Datę taką podają K. Szkaradek i S. Zych, wskazując na mylnie (1422) jej odczytanie przez S. Kurasia w edycji dokumentu fundacyjnego parafii (*Zbiór Dokumentów Małopolskich*, wyd. S. Kuraś, I. Sułkowska-Kurasiowa, t. V, Wrocław 1970, nr 1334, s. 256), por. K. Szkaradek, S. Zych, s. 28.

⁶ Tzw. prezenta (łac. *ius praesentationis*).

⁷ Według Szkaradka i Zycha, dz. cyt., s. 42, tabela 3, miałby on rozpocząć urzędowanie jako proboszcz w Cmolasie około roku 1674 i sprawować je do około 1682 roku. Wydaje się, o ile właściwie odczytano w niniejszym dokumencie niezbyt wyraźną datę instytucji Mrzygłockiego, iż nastąpiła ona w r. 1668.

⁸ Meszne (łac. *missale*), danina, w zamian za którą proboszcz zobowiązany był do odprawiania mszy.

⁹ Trzeba tu zaznaczyć, iż w odniesieniu do ilości ziarna przekazywanego na rzecz parafii występuje w omawianym dokumencie określenie *mensura Melecensis*, a więc „miara mielecka”, wskazująca na jakąś, jedną z ok. 300 w dawnej Polsce, lokalną odmianę korca – miary objętości zbliżonej być może do korca krakowskiego, odpowiadającego 43,7 litra; por. D. Fenna, *Jednostki miar. Leksykon*, Warszawa 2004, s.v. *korzec*; A. Weintrit, *Jednostki miar wczoraj i dziś*, Gdynia 2010, s. 130.

liturgiczne używane w praktycznej działalności kościoła – kieli chy, puszki na hostie, naczynia na oleje święte itp. Zwraca uwagę wzmianka o znajdującym się w kościele parafialnym obrazie Matki Bożej Szkaplerznej, ozdobionym srebrnymi koronami¹⁰, a także o wizerunku świętych karmelitańskich – Angelusa (Anioła)¹¹ i Szymona Stocka¹². Obrazy te wiązać można z działalnością funkcjonującego w parafii Cmolas od roku 1670 Bractwa Szkaplerznego (Confraternitas Sanctissimae Scapularis Beatissimae Virginis Mariae), utrzymującego się, jak wynika z tekstu wizytacji, z dobrowolnych datków parafian.

Pomoc charytatywną i duszpasterską ubogim na terenie parafii Cmolas świadczył w omawianym okresie (niezachowany do naszych czasów) szpital-przytułek (*hospitale*) z drewnianą kaplicą (późniejszym kościołem) pw. Przemienienia Pańskiego, w którym znajdował się słynący łaskami obraz, ukazujący scenę Przemienienia¹³. Fundatorem i donatorem tej świątyni był wspomniany w aktach wizytacyjnych Wojciech Borowiusz (Borowski; 1572-1646), profesor i rektor Akademii Krakowskiej, postać dla Cmolasu wielce zasłużona, krzewiciel lokalnego kultu Przemienienia Pańskiego, zainicjowanego przez niego pod wpływem wizji, jakiej doświadczył w rodzinnej wsi jeszcze jako dziecko, w roku 1585¹⁴.

Funkcjonujący w parafii Cmolas przytułek był zaopatrywany w żywność przez lokalnego właściciela ziemskiego. Jak można wno-

¹⁰ Od 1972 roku znajduje się on w kościele parafialnym pw. Przemienienia Pańskiego w Cmolasie, dokąd został przeniesiony, wraz z wezwaniem, z drewnianego kościółka sanktuaryjnego.

¹¹ Angelus Silesius (1145-1220), karmelita, jako doskonały kaznodzieja zwalczał herezję katarską na Sycylii, gdzie został zabity przez rozjuszony tłum. Jego relikwie znajdują się w kościołach karmelitańskich lub pokarmelitańskich w Krakowie na Skalce, Najświętszej Krwi Pana Jezusa w Poznaniu, św. Teresy w Przemyślu i katedrze w Bydgoszczy. Jego wstawiennictwa wyzowano w czasie epidemii dżumy.

¹² Simon Stock (ok. 1164-1265), pierwszy generał Zakonu Karmelitów. Pod wpływem objawienia miał zapoczątkować praktykę noszenia szkaplerza. Przedstawiający go obraz zachował się do dziś w opisywanym tu dawnym cmolaskim kościele parafialnym (obecnie w Porębach Dymarskich).

¹³ Ten drewniany kościółek został przeniesiony na miejsce, gdzie pierwotnie znajdował się drewniany kościół parafialny (przeniesiony w 1961 do Poręb Dymarskich), a następnie gruntownie odnowiony w latach 1992-1994 (odsłonięto w nim wówczas m.in. zachowaną XVIII-wieczną polichromię, wykonaną na zlecenie właściciela okolicznych dóbr, księcia Pawła Sanguszki), cudowny obraz zaś przeniesiono w roku 1972 do nowo wzniesionego kościoła parafialnego pw. Przemienienia Pańskiego.

¹⁴ Na temat Borowiusza zob. szerzej E. Ozorowski, *Borowski Wojciech*, w: *Słownik polskich teologów katolickich*, t. I, red. E. Wyczawski, Warszawa 1981, s. 203.

sić z zapisów wizytatora, codzienne wyżywienie jego mieszkańców było skromne i składało się głównie z kaszy (*pultes*) i grochu (*pisum*) omaszczonych słoniną (w okresie Wielkiego Postu – olejem), być może z dodatkiem piwa. Z rzadka tylko, przy okazji większych świąt (ku czci Jezusa, Maryi, św. Stanisława Biskupa i Wojciecha jako świętych patronalnych kościoła parafialnego, a także w święto Przeistoczenia Pańskiego), mieli oni możliwość spożywania niewielkich ilości mięsa wołowego lub masła. W zamian mieszkańcy przytułku zobowiązani byli do uczestnictwa w liturgii. Na potrzeby parafii dostarczano również soli oraz drewna opałowego. Pozyskane z dziesięcin środki finansowe przeznaczano na potrzeby proboszcza (m.in. na bieżące remonty plebanii i kościoła), zarządcy majątku parafialnego (*paterfamilias*), zajmujących się finansami parafialnymi, wityryków (*vitrici*) a także organisty (*organarius*).

[k. 32v] VILLA CMOLAS

Haereditatis illustrissimi ac magnifici domini Alexandri Lubomirski, comitis in Wisnicz, palatini Cracoviensis Sandomiriensis etc. etc. capitanei. Ecclesiam habet ligneam, consecratam, cum tribus altaribus consecratis, tituli ss. Stanislai Adalberti episcoporum et martyrum. Dedicacionis aniversaria dies Dominica prima Septembris celebratur. Cuius rector reverendus Gregorius Mrzygłocki ad praesentationem memorati illustrissimi et magnifici domini palatini Cracoviensis anno Domini 1668, die decima septima mensis Februarii a perillustri et admodum reverendo domino Sebastiano Kokwinski, U[triusque] I[uris] D[octore], archidiacono et officiali Sandomiriensi, vigore commissionis ab illustrissimo ac reverendissimo domino domino loci ordinario emanatis institutus.

Erectio Ecclesiae eiusdem producta, quae in se continet fundos et reditus et alios proventus et inprimis agros habet proprios versus villam Trzeszowka sitos, quibus feria 4ta ante festum s. Martini episcopi anno Domini 1651 liberalitate ac pietate illustrissimi ac magnifici domini Alexandri Lubomirski, comitis in Wisnicz, palatini Cracoviensis accessit laneolus cmethonalis laboriosi olim Maciak, [k. 33r] subditi de eadem villa, iisdem agris adiacens, colonum unum, inquilinos novem, hortum et pratum, piscinas duas habet, insuper tabernam unam et duos mansos agri, nec non liberam piscationem in fluvio dicto Trzesniak, tum et facultatem molendini construendi in eodem fluvio.

Decimas habet et missalia, videlicet inprimis praedialem in Cmolas, quae solvitur florenorum centum, manipularis vero non extraditur. Missalia recipit ex laneo per coretum siliginis unum et avenae totidem mensurae Melecensis. Item post villam Trzeszowka

percipit missalia per coretum siliginis. Item post villam Zarembki missalia percipit ex laneo coretum unum siliginis et avenae medium.

Item missalia ex villa Męchowiecz per coretum unum ex laneo siliginis. Item post villam Siedlanka missalia ex laneo per coretum unum siliginis. Item de nova radice post villam Jagodnik missalia per medium coretum siliginis, totidem avenae. Praeterea habet etiam decimas manipulares post praedium in Czmolas et post scultetiam eiusdem villae, nec non post scultetum in Brzoza. Item ex quolibet laneo earundem villarum unum coretum siliginis et unum grossum. Quorum praemissarum decimarum praedialium et scultet[iae] in Czmolas non est in usu et possessione.

Argentum est huius Ecclesiae: monstratorium argenteum deauratum unum. Calices argentei deaurati cum patenis quatuor. Cruces argenteae duae. Pacificale argenteum deauratum. Chrismale argenteum pro oleis sacris. Pixis argentea maioris quantitatis intus deaurata. Altera minoris quantitatis argentea ad infirmos intus deaurata. In imagine Beatissimae V[irginis] M[ariae] ad altare scapularis corona argentea deaurata. Item coronae argenteae ad instar radiatorum solarium formae, duae in effigie s. Angeli et s. Stokii. Item coronae parvae tres in imagine Con[k. 33v]fraternitatis Scapularis processionali tabellae argenteae numero septem parvae quantitatis. Urceollorum argenteorum intus deauratorum par unum. Pelvicula argentea una.

Confraternitas Sanctissimi Scapularis B[eatissi]mae V[irginis] M[ariae] in eadem Ecclesia Cmolasensi anno Domini 1670 erecta et per perillustrem ac reverendissimum dominum dominum Nicolaum Oborski suffraganeum et officialem generalem Cracoviensem die 4ta Martii anno eodem antedicto, approbata die decima sexta Iulii itidem suprascripto anno introducta. Nullam habet fundationem et dotem, tantummodo devotio ex piis eleemosynis peragitur indulgentias Romanas sibi concessas de dato Romae die 28 Junii AD 1675 emanatas habet.

Hospitale pauperum in praefata villa Cmolas

Capellam habet ligneam, tituli Transfigurationis Domini consecratam. Altare maius fixum et consecratum. Cuius aniversaria dies dedicationis dominica prima post festum Nativitatis B[eatissi]mae V[irginis] M[ariae] celebrata. Fundata et dotata per admodum reverendum olim Albertum Borovium, s[anctae] th[eologi]ae d[octorem] collegiatae s. Floriani Clepardiae ad Cracoviam sitae praepositum in censibus, inprimis habet censum in et super bonis villae Parsczyna in districtu Pilsnensi consisten[ti] a summa capitali quinque milium florenorum Polonicalium principaliter per florenos trecentos quinquaginta Polonorum provenientes pro festo s. Martini Episcopi,

pendentes feria 4ta post festa sollemnia Pentecostensia anno Domini 1646 in scriptum. Alterum censum in lapidea excellen[tis] domini olim Andreae Piotrkowczyk U[triusque] J[uris] D[ocoris], S[uae] R[egiae] M[aiestatis] Typographi Crac[oviensis] in platea S. Floriani sita sub anno 1630 die nona mensis Novembris a summa originali trium millium florenorum Polonicalium per florenos ducenti decem provenientes divisim in rathas solventes. Primam ratham centum quinque pro festo Pentecostense¹⁵ [k. 34r] Alteram ratham centum quinque florenorum pro festo s. Martini Episcopi in scriptorum. Quorum censuum talis est prout sequitur ordinatio per suprascriptum fundatorem facta. Duodecem pauperes quotidie percipient unum grossum a provisoribus pro pane. Item annuatim iidem pauperes debent habere carnes bubulas pro festis Salvatoris Domini Nostri et B[eatiss]imae V[irginis] M[ariae] omnibus et s. Stanislai Adalberti et Transfigurationis Domini. Item annuatim sex coretos pultium, sex autem pisorum. Lardi succidias tres. Vasa butyria tria. Oleum pro quadragesimali ieiunio quantum sufficit. Salis una tunna seu mensura Bochnensis. Cervisiae dolia quatuor. Pro lignis ad necessitatem hospitalis floren[i] decem. Pro vasis et aliis culinae necessariis floreni duo. Patrifamilias floren[i] decem. Reverendo plebano in Cmolas uti maiori hospitali provisorio floren[i?] intuitu laboris et prandii plebanis Kolbuszoviensis et Dzikonecensis comparan[do?] (coram quibus rationem expensarum singulis annis dare tenebitur die anniversaria iuxta erectionem) floreni viginti sex. Item plebanis Kolbuszoviensi et Dzikonecensi floreni sex. Vicario in Cmolas pro missis singulis septimanis feria sexta non impedita alias die sequenti pro anima Fundatoris et quolibet quartuali de Transfiguratione Domini floreni centum, scholaribus vero anniversaria in crastino festi s. Adalberti decantando, florenos duos. Victricis Ecclesiae praefatae pro tempore existentibus intuitu laboris ipsorum floreni quattuor. Organario singulis quartualibus floren[i?] decem pro aniversario ut supra decantando. Pauperes singulis feriis sextis et quatuor anni temporibus in capella audire tenebuntur. Item ad capellam pro cera, vino et aliis necessitatibus floren[i?] decem. Residuum vero pecuniae census praedicti pro reparatione domus, hospitalis, capellae, instrumento organorum et censibus evincen[dis?] cedent.

[k. 32v] WIEŚ CMOLAS

[Jest to wieś] dziedziczna jaśnie oświeconego, wielmożnego

¹⁵ *In calce adscriptum:* „translata est haec summa trium millium in villam Gieraszwicze et Bazow”.

pana Aleksandra Lubomirskiego, księcia na Wiśniczu, wojewody krakowskiego, starosty sandomierskiego itd. itd.¹⁶

Ma kościół drewniany, poświęcony, z trzema poświęconymi ołtarzami, pod wezwaniem biskupów i męczenników św. Stanisława i Wojciecha. Rocznica dedykacji kościoła obchodzona jest w niedzielę pierwszego września. Jego rektor, czcigodny Grzegorz Mrzygłocki, instytuowany na podstawie prezenty wspomnianego jaśnie oświeconego wielmożnego pana wojewody krakowskiego w dniu 7 lutego roku Pańskiego 1668 przez prześwietnego, wielce czcigodnego księdza Sebastiana Kokwińskiego, doktora obojga praw, archidiakona i oficjała sandomierskiego¹⁷, na mocy delegacji udzielonej przez jaśnie oświeconego, najczcigodniejszego księdza biskupa ordynariusza miejsca. Przedstawiony został akt erekcyjny tegoż Kościoła, który obejmuje grunty, przychody i inne dochody, a mianowicie: [parafia] ma własne pola położone w kierunku wsi Trzeszowka¹⁸, do których w środę przed świętem św. Marcina Biskupa¹⁹ w roku Pańskim 1651, dzięki łaskawości i pobożności jaśnie oświeconego wielmożnego pana Aleksandra Lubomirskiego, księcia na Wiśniczu, wojewody krakowskiego, doszedł przylegający do tych gruntów łanek kmiecy zmarłego chłopca Maciaka, [k. 33r], poddanego z tejże wsi. Ma jednego osadnika, dziewięciu najemników, ogród i łąkę, dwa stawy, a ponadto jedną karczmę i dwa łany pola oraz prawo wolnego połowu ryb w rzece zwanej Trześniak i pozwolenie na budowę młyna na tejże rzece.

[Parafia] ma dziesięciny i meszne, a mianowicie: przede wszystkim [dziesięcinę] gruntową [*praedialis*] w Cmolasie, którą wypłaca się w wysokości stu florenów; snopowa zaś nie jest wypłacana.

Meszne z łąny [parafia] odbiera w wysokości jednego korca żyta i takiej samej miary mieleckiej owsa. Także ze wsi Trzeszowka odbiera meszne w wysokości korca żyta. Także za wieś Zarembki²⁰ odbiera meszne z łąny w wysokości jednego korca żyta i pół [korca] owsa.

Także meszne ze wsi Męchowiec²¹ w wysokości jednego kor-

¹⁶ Aleksander Michał Lubomirski herbu Szreniawa bez Krzyża (ur. 1614, zm. 1677), wojewoda krakowski od 1668 roku.

¹⁷ Sebastian Kokwiński, w latach 50. XVII wieku proboszcz w Osieku, kanonik, archidiakon i oficjał sandomierski, zasłużony dla organizowania życia religijnego w pd.-wsch. Małopolsce. W roku 1658 przewodniczył komisji mającej zbadać cudowne uzdrowienia uzyskane za wstawiennictwem Matki Bożej Sulisławickiej. W roku 1682 ufundował chór muzyczny i organy w katedrze sandomierskiej.

¹⁸ Obecnie Trzeszówka, wieś w gminie Cmolas.

¹⁹ Tj. 8 listopada 1651 r.

²⁰ Obecnie Zarębki, wieś w gminie Kolbuszowa.

²¹ Obecnie Mechowiec, wieś w gminie Kolbuszowa.

ca z łana żyta. Także ze wsi Siedlanka meszne z łanu w wysokości jednego korca żyta. Ze wsi Jagodnik na surowym korzeniu²² meszne w wysokości pół korca żyta i tyleż owsa. Poza tym także dziesięciny snopowe z gruntu w Cmolasie i z sołectwa tejże wsi, a także z sołectwa w Brzozie. Z każdego łanu z tychże wsi jeden korzec żyta i jeden grosz. Wspomnianych uprzednio dziesięcin gruntowych i z sołectwa w Cmolasie [parafia] nie ma w użytku ani posiadaniu.

Srebra tegoż kościoła: monstrancja srebrna pozłacana jedna. Kielichów srebrnych pozłacanych z patenami cztery. Krzyże srebrne dwa. Pacyfikał srebrny pozłacany. Naczynie srebrne [*chrysmale*] na oleje święte. Puszka srebrna większej wartości, od wewnątrz pozłacana. Druga, mniejszej wartości, od wewnątrz pozłacana. Na obrazie NMP przy ołtarzu szkaplerznym korona srebrna pozłacana. Także korony srebrne w kształcie promieni słonecznych, dwie na podobieństwo świętych Angelusa i Stokesa. Także trzy małe korony na obrazie procesyjnym [k. 33v] Bractwa Szkaplerznego, tabliczki srebrne w liczbie siedmiu, o mniejszej wartości. Dzbanuszków srebrnych wewnątrz pozłacanych para jedna. Miseczka srebrna jedna.

Bractwo Szkaplerza Świętego NMP, erygowane w tymże kościele cmolaskim w roku Pańskim 1670 i zatwierdzone przez jaśnie oświeconego, najczcigodniejszego Mikołaja Oborskiego, sufragana i oficjała generalnego krakowskiego²³ w dniu 4 marca w tym samym, wspomnianym uprzednio roku, wprowadzone do akt dnia szesnastego lipca tegoż wspomnianego roku. [Bractwo] nie ma dokumentu fundacyjnego [*erectio*] ani uposażenia, pobierana jest jedynie ofiara z pobożnych jałmużn. Ma przyznane mu odpusty rzymskie, wydane w Rzymie w dniu 28 lipca 1675 r.

Przytułek dla ubogich we wspomnianej wsi Cmolas

Ma kaplicę drewnianą pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego, poświęcona. Ołtarz główny stały i poświęcony. Rocznica poświęcenia obchodzona jest w pierwszą niedzielę po święcie Narodzenia NMP. Ufundowana i uposażona przez czcigodnego, świętej pamięci Wojciecha Borowiusza, doktora teologii świętej, prepozyta kolegiaty św. Floriana znajdującej się na Kleparzu pod Krakowem. Wśród czynszów ma przede wszystkim czynsz na i w dobrach Parszczyzna²⁴, znajdujących się w powiecie pilzneńskim, od sumy

²² W oryg. *De nova radice*, na surowym korzeniu, lokacja nienawiażująca do wcześniejszych form zorganizowanego osadnictwa.

²³ Mikołaj Oborski (ok. 1611-1689), biskup pomocniczy krakowski od 1658 roku.

²⁴ Obecnie Paszczyzna, wieś w powiecie dębickim.

kapitału pięciu tysięcy florenów polskich²⁵, ogółem w wysokości trzystu pięćdziesięciu florenów polskich przypadających na święto św. Marcina Biskupa, z terminem płatności w środę po uroczystym święcie Wielkiejnocy, zapisane w roku Pańskim 1646. Drugi czynsz na kamienicy prześwietnego świętej pamięci pana Andrzeja Piotrkowczyka, doktora obojga praw, drukarza Jego Królewskiej Mości w Krakowie²⁶, znajdującej się przy ulicy Św. Floriana, w roku 1630, dnia dziewiątego listopada, od sumy podstawowej trzech tysięcy florenów polskich, podzielone na [sumy po] dwieście dziesięć florenów, płatne w ratach. Pierwszą ratę [w wysokości] stu pięciu [florenów] na święto Pięćdziesiąticy²⁷, drugą ratę [k. 34r] stu pięciu florenów zapisanych na święto Św. Marcina Biskupa. Rozporządzenie co do tych czynszów, dokonane przez wyżej wymienionego fundatora, jest następujące. Dwunastu ubogich ma otrzymywać codziennie od zarządców jeden grosz na chleb. Ci sami ubodzy winni mieć także co roku mięso wołowe we wszystkie święta Zbawiciela Naszego i NMP, świętych Stanisława i Wojciecha oraz Przemienienia Pańskiego. Także co roku sześć korców kaszy [*puls*] i sześć grochu, trzy półcie słoniny, trzy garnuszki masła, oleju na czterdziestodniowy post tyle, ile potrzeba. Soli jedna beczka, czyli miara bocheńska. Piwa beczki cztery. Na drewno na potrzeby przytułku florenów dziesięć. Na naczynia i inne potrzeby kuchni floreny dwa. Dla zarządcy czeladzi [*paterfamilias*] florenów dziesięć. Czcigodnemu plebanowi w Cmolasie, jako zwierzchniemu zarządcy [*maior provisor*] sum na rzecz przytułku za pracę i przygotowanie posiłku dla plebanów kolbuszowskiego i dzikowskiego²⁸ (wobec których będzie zobowiązany corocznie zdawać sprawozdanie finansowe z wydatków w rocznicę erekcji parafii zgodnie z aktem erekcji) florenów dwadzieścia sześć. Także dla plebanów kolbuszowskiego i dzikowskiego florenów sześć. Wikariuszowi w Cmolasie za cotygodniowe msze w piątki (o ile nie wystąpi jakaś przeszkoda, w przeciwnym wypadku – w dniu następnym) za duszę fundatora i co kwartał na Przemienienie Pańskie²⁹ florenów sto, członkom scholi zaś, śpiewającym podczas nabożeństwa rocznicowego nazajutrz po święcie św. Wojciecha, floreny

²⁵ U dołu stronicy, inną ręką dokonano adnotacji: „wspomniana suma trzech tysięcy została przeniesiona na wsie Gieraszwowice i Bazów“. Obie wsi znajdują się w Sandomierskiem, obecnie w gminie Loniów.

²⁶ Andrzej Piotrkowczyk, właściwie Andrzej Byczek (zm. 1620), od 1576 prowadził drukarnię w Krakowie w domu Pod Wiewiórką przy ul. Floriańskiej, która stała się później zaczątkiem Drukarni Akademii Krakowskiej. Tytuł typografa królewskiego uzyskał w roku 1609.

²⁷ Tj. Zesłania Ducha Świętego (Zielonych Świątek), 15 VI.

²⁸ Dzikowiec, wieś i parafia w pobliżu Cmolasu.

²⁹ Święto Przemienienia Pańskiego, tj. 6 VIII.

dwa. Aktualnie urzędującym witykom³⁰ wspomnianej parafii za ich pracę floreny cztery. Organiście co kwartał florenów dziesięć za śpiew podczas nabożeństwa rocznicowego, jak wyżej. Ubodzy będą zobowiązani uczestniczyć [we mszy] w każdy piątek i w czterech porach roku w kaplicy. Także na rzecz kaplicy na wosk, wino i inne potrzeby florenów dziesięć. Reszta zaś pieniędzy ze wspomnianego czynszu przeznaczona będzie na naprawę domu [plebana], przytułku, kaplicy, organy i spłatę odsetek.

³⁰ Łac. *victricus*, *vitricus* – zarządca kasy kościelnej.